

Није било неопходно да неки од фудбалера који учествују на Светском првенству кажу да им је више стало до Лиге шампиона, па да буде јасно како су та два фудбалска такмичења апсолутна супротност једно другоме. Најкраће речено: такозвана Лига шампиона је такмичење мултинационалних компанија, а Светско првенство – националних репрезентација.

Орвелијански укус назива такмичења мултинационалних компанија које производе фудбалске спектакле, логички је резултат чињенице да њихово тзв. “такмичење” нема никакву симболичку ауру. Каква је то лига Шампиона у којој је трећепласираном тиму енглеског првенства загарантовано учествовање, а прваку Шведске, Бугарске или Пољске, није? То такмичење је заправо лига у којој учествује неколико сталних мултинационалних компанија (“Реал Мадрид”, “Барселона”, “Манчестер Јунајтед”, “Челси” “Интер”...) а којима се као амбалажа придодаје неколико промењивих учесника. Они заправо и нису конкуренција мултинационалним компанијама, већ средство против чамотиње и досаде понављања увек истих имена, увек у истој боји дресова, који се повлаче по терену у првој фази Лиге шампиона, у којој је све подешено тако да се велике компаније баш не сусрећу често, и да киксеви немају трагичне последице. Како се такмичење захуктава, та потрошна роба средње богатих клубова, налик на подуговараче, отпада сама од себе и у нокаут фази, коначно се суочавају велике компаније. Пре тога су јасно већ зарадили неколико десетина милиона евра. Од тих десетак великих компанија може да победи, заправо, било која. То се на крају крајева и дешава: у Лиги шампиона нико не може да одбрани титулу, па чак ни Барселона.

Такозвана Лига Шампиона је могла да настане тек са падом Берлинског зида, а то је отприлике и време када су почеле реформе евро-купова. Пре тога је Европа, идеолошки разједињена по линији Исток-Запад, нашла у фудбалу минимум модус вивендија. Фудбал је био најмањи садржалац европског јединства, па је као такав морао у себи садржати неки компромис који би то јединство омогућио. На зеленом терену то је значило да се сваки учесник могао надати да у такмичењу и победи или макар оде далеко, што је опет значило да је такмичење морало бити организовано тако да даје једнаке шансе свакоме. Тако се и могло десити да победници Купа шампиона могу бити и Црвена Звезда и Стеауа, а да, својевремено, сарајевски Жељезничар игра у полуфиналу купа УЕФА. Међутим, идеолошко сједињавање Европе, које наступа након пада Берлинског зида, доводи до реорганизације евро-купова и онима који имају храбрости да мисле, већ ту

постаје јасно да Европа Нација постаје Европа Корпорација. Босманово правило по коме се у фудбалу де факто уводи ЕУ држављанство, омогућава богатим европским клубовима да постану велике мултинационалне компаније, које приликом запошљавања кадрова (фудбалера) више не морају да размишљају о границама европских држава. То практично омогућава до сада незамисливу концентрацију квалитета у једном малом броју клубова, будући да они више не зависе од националне фудбалске базе, традиције, односно способности њихове матичне државе да производе врхунске фудбалере. На крилима успеха таквих фудбалских супер-компанија и навијачи се лагано претварају у потрошаче, који више конзумирају производе компаније (рецимо, куповина дресова новопридошних фудбалских икона) а мање навијају за клубове. Тај тренд се види и по укидању места за стајање на трибинама. Када се навијач тако натера да седне, он се претвара у конзумента, јер док је стајања став за навијање, седење је став за конзумацију. Тако се од навијача више и не очекује навијање, већ трошење, што у крајној линији води ка томе да ће мултинационалне фудбалске компаније на стадионима ускоро имати позоришну публику, и консеквентно томе, да ће утакмице бити налик позоришним представама које се увек изнова понављају, без такмичарске напетости која је ионако укинута. Да ли ће у Лиги шампиона Манчестер победити Челзи, или ће Челзи победити Манчестер, постаје потпуно ирелеватно за потрошача фудбалских утакмица, јер ће се иста утакмица поновити и следеће године: наиме, у фудбалу је дошло до краја историје у смислу да велики клубови више не зависе од тзв. “великих генерација”, што опет подразумева да клубови имају своје успоне и падове, дане славе и дане пропасти. Историје фудбалских мултинационалних компанија сада су готово равне линије (и веза са смрћу коју та равна линија симболизује није случајна) јер пошто квалитет тима сада зависи пре свега од куповине играча, а не од њихове производње или генијалног скаутинга, то онда значи да компанија готово бесконачно може да купује најбоље фудбалере, или макар довољно добре да остане у рангу највећих компанија, између којих се деле разне титуле. Дакле, примера ради, ако Мачестер јунајтед није ове године освојио Лигу шампиона, освојиће је у некој будућности која се може досегнути погледом. То најзад, важи и за оних две стотине и нешто врхунских фудбалера који су запослени у тим фудбалским компанијама: неки од њих, сасвим сигурно, неће освојити Лигу Шампиона, али таквих ће бити сразмерно мање него оних других, који ће је освојити. На крају крајева, и Меси и Роналдо и Вејн Руни су је већ освојили, а још увек су у тзв. првој половини каријера. Колико ће их освојити до краја каријере можемо само да наслутимо.

И тако долазимо до Светског првенства, који се већ ту – у погледу фреквентности – кардинално разликује од Лиге шампиона: док један врхунски фудбалер може да одигра десетак циклуса Лиге шампиона, исти тај фудбалер не може да рачуна на више од три Светска првенства, и то под условом да има среће са повредама. А када и оде на Светско првенство, играчи великих фудбалских мултинационалки убрзо схватају да су напустили свој свет и упали у један други, сасвим другачији. Најпре, репрезентације у којима наступају, чак и када спадају у сам светски врх, нису онолико уигране колико су то компаније у којима раде. Сем тога, ни разлика у квалитету између репрезентација није толико велика као између клубова, а ни тренинг центри се не разликују.

Разлика између Лиге шампиона и Светског првенства налик је разлици између видео игре и стварног фудбала, виртуелног и реалног света. Због тога звезде на светским првенствима постају само играчи, а ако то не схвате на време, онда постају жртве притиска јавности. Наиме, јавност од њих очекује оно што пружају у клубовима, а да при томе не уважава чињеницу да су ти клубови мултинационалне компаније у којима често 12. резерва вреди више од најбољег играча противника, док степен уиграности тима достиже застрашујући ниво. Управо зато што репрезентације нису компаније, већ тимови, могући су испрва различити, па чак и немогући резултати. Па ипак, док је у првој фази Светског првенства (готово) све могуће, (готово) да је немогуће да нека држава без значајне фудбалске традиције освоји првенство. Наиме, традиција је оно што чини могућим оно што се налази на дохват руке, а што без традиције остаје само на дохват руке. Није отуда случајно што су Француска и Енглеска, државе које су по једном освојиле светско првенство, то учиниле, пред својим навијачима, јер су управо ти навијачи (а не потрошачи) компензовали својом вољом-за-победом недостатак традиције. И та воља се не може поредити ни са каквом вољом за победом која постоји код потрошача верних некој фудбалској мултинационалној компанији, будући да навијач, за разлику од потрошача, присуствује историји. То је оно што врло добро зна, па стога и ту победу тако очајнички жели. Наиме, на светским првенствима свака репрезентација има своје успоне и падове, а то важи чак и за Бразилце, петоструке прваке света, који су преко две деценије чекали на четврту титулу првака света. Док се титуле Лиге Шампиона углавном броје, о титули Светског првака се углавном може само причати: стога и Месијев гол против Хетафеа у Купу краља 2007. године [\[1\]](#) није ништа наспрам Марадониног гола против Енглеца на Светском првенству 1986. године

[\[2\]](#)

иако су скоро идентични: међутим, Месијев гол је само један од безброј његових генијалних голова (онај гол налик Марадонином) а Марадонин је почетак једне приче, нулта тачка, такорећи, која ће се наставити када Аргентинци поново постану светски прваци.

Лига Шампиона може да се изрази само бројкама, Светско првенство једино речима. Лига Шампиона подсећа на холивудске филмове у којима добро увек на крају тријумфује, а “добро” је у Лиги шампиона увек идентификовано са моћним и богатим. Када Интер победи Барселону, то није победа Давида против Голијата, то је победа једне мултинационалне компаније над другом, победа, разуме се, само привремена, и победа која ништа никада не одлучује, јер већ за неколико месеци све почиње испочетка. Светско првенство више личи на фестивал ауторског филма. Ту су звезде само обични глумци у једном филму који се зове тим или репрезентација. И зато често на Светском првенству бљесну и они глумци који нису звезде, а којима улоге, на неки чудан начин, у тих месец дана најбоље легну. И као што квалитет ауторских филмова не зависи од буџета филма, већ од талента, дара, тренутне испирације, тако и на Светском првенству не побеђују тимови са највише звезда, већ они чије су звезде постали глумци. Светско првенство се зато ретко завршава хепиендом, јер у њему нема супер-јунака. Победа на

њему могу да буду случајне, глупе, апсурдне, резултати грешака, било играча било судија, а могу да буду и налик херојским делима, која не могу више да се понове: ништа ту двојност боље не репрезентује од два гола Дијега Марадоне на истој утакмици против Енглеза: његова “божија рука” [3] је најпрљавији гол на историји светских првенстава, док је други гол нешто што се неће више никада моћи поновити.

Уместо умирујећег виртуелног хепиенда (победе супер-тима, са супер-играчима или супер-тренером) Светско првенство доноси свест о несигурности и рањивости, срећи или несрећи, о апсурду, о могућности да се догоди и оно немогуће, дакле све оно што Лига шампиона искључује својим диригованим жребом, расподелом финансијских средстава и правилима куповине играча. Баш зато се ускоро може очекивати да потрошачи Лиге шампиона не буду гледаоци Светског првенства. Док Лига Шампиона нуди својим потрошачима виртуелни свет прочишћен од сваког призвука сиромаштва и беде, свет у коме владају супер-хероји, дотле је Светско првенство једина шанса за мале да бар понекад победе велике у једној колико-толико поштеној утакмици. Управо зато, Светско првенство ће увек имплицирати слику света у коме сви имају право на победу, и у коме неће бити добрих и лоших, цивилизованих и нецивилизованих, супериорних и инфериорних, богатих и сиромашних. Стога је Светско првенство хронотоп рата, али у оном хераклитовском смислу те речи: рата као мајке свега што постоји. Сви они који не могу поднети ту у много чему сурову слику света, окренуће се Лиги Шампиона: такмичењу за велику децу.

---

[1] <http://www.youtube.com/watch?v=l09tZPdcaB0&feature=related>

[2] <http://www.youtube.com/watch?v=jk-kXwjASEE>

[3] <http://www.youtube.com/watch?v=u0zjx4MAHzk&feature=related>